

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.
Cena:
za en mesec Din. 4
za štiri leta „ 12
za pol leta „ 24
Posamezna številka stane 1 Din.
Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

✠ Josip Stritar

25. t. m. je legel v grob odlični slovenski pisatelj. Slovenski narod bo Stritarja častil kot enega največjih svojih sinov.

z. s.

Trnjeva pot.

Življenjska pot vsakega posameznika je trnjeva. Posuta je z vsemi mogočimi bodicami, polna bridkosti, težav in skrbi. Dan za dnem si beli glavo vsakdo izmed nas, na kakšen način bi si olajšal življenje. Družinski oče neprestano razmišlja, kako bi olajšal bodočnost vsaj svojim potomcem. Dan za dnevom mine, vsak podoben drugemu, vse je kakor proklete. »Trnje in osat ti bo rodila zemlja«. Kako resnične so te besede in kako se nam zdijo grenke! Kako ljubeznjivo pa zopet zveni zapoved Kristusova: »Ljubite se med seboj!« Po dobi trnja in osata, katerega je rodil človeški napuh, lakomnost in sebičnost, stopi na svetovno pozorišče sam sin božji. Stvarniku se je človeštvo, zapeljano po svojem grehu, med trnjem in osatom razmisli in poslal je svojega sina, da človeštvu zopet izgadi trnjevo življenjsko pot.

Nastopila je reformacija človeškega družabnega reda. Kar je milijon človeških bitij zastoj iskalo, to je prinesel Kristus. V kratki dobi svojega življenja je podal izgubljenemu človeštvu dovolj jasno sliko poti, po kateri naj hodi sebi v blagor. »Ljubi Gospoda Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe!« Ko bi nič drugega ne povedal, ne podal nobenega zgleda kot samo to, je že s tem rešil svet pogube. Vzdigovali so se množice, sledile mu vso pot do križa na gori Kalvariji. Toda, kdo je rešitelja človeštva obsodil na tako sramotno smrt, kdo mu je namesto kraljeve krone zabil v glavo trnjevo krono, kdo mu je prebijal roke z ostrimi žebli? Kdo je bil kriv temu?

Komaj se je pričela reformacija družabnega reda, že se je pojavila tudi reakcija (odpor). Zli duh, ki je zapeljal že prva človeka, duh sebičnosti in napuha, ki jima je spremenil raj v trnje in osat, ni miroval tudi ob Kristusovem delu. Človeška srca je tudi tedaj zapeljal tako daleč, da je človeštvo svojemu rešitelju samo spletlo trnjevo krono. Zmagala je reakcija, ki je imela na razpolago vojaštvo, orožje in denar. Izkraval je na križu Kristus, pod mečem oblastnikov in trinogov so izdihnili Kristusovi učenci. Prišlo se je zmagoslavje hudobnega duha. Zakraljevala sta zopet sebičnost in napuh. In s sebičnostjo se je priplazil tudi krivični družabni red, red kapitalizma. Trnje in osat nista doživela svojega konca, ampak pognala še z večjo silo.

In kaj so danes vse človeške nadloge? Ali je zatiranje, izmозgavanje, sovraštvost itd. sad Kristusovega dela ali reakcije hudobnega duha? Kaj bi bilo, ko bi člo-

veštvo poslušalo in ubogalo glas sinu božjega: »Ljubi svojega Gospoda Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe?« Ali je res kdo rad preganjan, zatiran, lačen in napol nag v mrzlih zimskih dneh? Ne, gotovo ne. Česar kdo sebi ne privoščiti, po Kristusovem nauku tudi ne sme privoščiti svojemu bližnjemu. Torej ni delo Kristusa, ampak delo hudiča. **Ves današnji družabni red je od reakcije proti Kristusovemu delu.** Dosedeni boj temu krivičnemu družabnemu redu, je nujna zahteva krščanstva. Zato delo in trudi krščanskih socialnih voditeljev niso nesmisel, kakor se tuptam sliši in celo bere, ampak delo, kakor nam ga je začrtal Kristus. On je napovedal dosleden boj vsakršni krivici in krščansko ljudstvo, ki se bije za njegov družabni (ali socialni) red, skuša le hoditi po njegovi poti.

Koliko časa bo še kraljevala reakcija? Tovariši iz vrst krščanskega delavnega ljudstva, vstanite in dajte odgovor s svojim delom! Pogin trnju in osatu bo samo v našem delu. Kolikor bolj bomo delali, toliko bomo gladili življenjsko pot sebi in našim potomcem. Kristus, ki je bil sicer kot človek žrtev sebičnosti in napuha, ostane kot Bog nepremagljiv zmagovalec nad hudobijo. Zato nam je porok naše neizogibne zmage nad reakcijo.

Politični pregled.

Pri nas.

Skupščina še vedno ni sklicana. Ljuba Jovanovič je obvestil dr. Hohnjeca, da se skliče za 3. december. Še vedno delujeta le dva odbora: finančni in zakonodajni. Prvi obdelava proračune, drugi zakon o ustrojstvu sodišč in zakon o sodnikih.

Kaj Slovenija plača? Naši časopisi so pisali zadnji teden o 6 milijardah kron, ki jih Slovenija plača državi z različnimi davki. Povdarili so, da nikakor ne prejmemo nazaj temu odgovarjajočih svot. Naši liberalni listi so se kot zvesti srbski hlapčiči postavili za Belgrad in strahovito ropotajo proti klerikalizmu, ki da ščuje proti srbskemu ljudstvu. Nihče seveda ni ščeval proti srbskemu ljudstvu ampak proti — srbskim oderuhom. Slovenski Narod z dne 27. t. m. je pri tem odkrito zapisal, da hoče zagovarjati kapitalistični družabni red. To besedo treba zapomniti, kadar bodo liberalci hoteli ustanovljati — celo delavske organizacije.

Prave številke. Radi te časnikarske debate je napisal posl. Pušenjak podatke iz katerih se vidi, kako resnično so bile številke naših listov. Neposrednih davkov je n. pr. v 11. mesecih proračunskega leta 1922/23 Slovenija plačala 80 in pol milijona Din to je 15%. Pri monopolih je plačala 187 in pol milijona Din, to je 12%. Pri taksah smo plačali 71 milijonov Din, to je 14 1/2%. Pri specijelni trošarini smo plačali 39 1/2%. Iz teh podatkov sklepa posl. čisto upravičeno, da bomo v letu 1923/24 plačali 15% celega proračuna. Ves proračun pa je 10 milijard in 344 milijonov Din, in znaša torej 15% 1551 milijonov Din. Torej čez 6 milijard kron. Slovenija

trgov, hodeč ob sivih in rumenih ograjah. Nato se začno vrstiti zopet stavbe velikih tovarov, rdeče, sajaste, brez oblike, z visokimi dimniki, in sive nagnjene hišice. Okoli njih je okolica bila kakor izumrla, tako je bila zapuščenost, prazna, mračna in neprijazna. Vsaj Ordinovu se je tako zdelo. Večerilo se je. Iz neke dolge ulice dospe na odprt trg, na katerem je stala župna cerkev.

Raztresen gre noter. Služba božja se je končala in cerkev je bila že skoro popolnoma prazna; le dve starki sta še klečali pri vohodu. Cerkvenik, staro človeče s srebrnimi lasmi je gasil sveče. Žarki večernega solnca so se razlivali z neba skozi malo okno na stropu po notranjosti cerkve do enega izmed stranskih oltarjev, katerega so obsipali z bleščočim sijajem. Solnce je zahajalo in svetloba je postajala vedno manjša, in v kolikor je mrak pod stropom postajal gostejši, toliko močnejše so se blestele na posameznih mestih zlate slike svetnikov, pred katerimi so trepetaje goreli mali plameni sveč in svetilk. Ordinov se je v globoki žalosti, ki je kakor doslej neznan zaduščen občutek pripeljal iz pozabnosti in ga prevzela vsega, v najbolj temnem kotu naslonil na zid in tu za trenutek pozabil sebe in vse okoli sebe. Tedaj začuje top odjek korakov, ki so se odmerjeno bližali od vhoda. On se ozre okrenivši glavo, toda ko je opazil obe osebi, ki sta prišli noter, ga je obšla popolnoma nerazrešljiva radovednost. Prišel je noter stavec z mlado ženo. Stavec je bil visoke rasti, še krepak in gibčen, toda suh in bled kakor bi bil bolan. Po vnanosti je bil podoben trgovcu, ki je prišel od daleč nekje. Nosil je na

ima 1.054.000 prebivalcev, vsa država 12 milijonov. Sedaj vsak lahko izračuna, koliko plačamo več kot durgi.

Naše šolstvo. Pri zadnji seji višjega šolskega sveta so člani zvedeli, da pravzaprav nič ne pomenijo. Učitelje bo imenoval sedaj Belgrad. Naši krajni, okrajni sveti in višješolski svet bodo brez pomena. Proti temu so vstali celo nekateri centralistični učitelji, ki so se menda začeli bati — macedonije.

V inozemstvu.

Španski kralj v Rimu. Španski kralj Alfonz in njegova žena sta pretekli teden obiskala Rim. Bila sta sijajno sprejeta, kot gre takim gostom. Toda glavno nišo bili sprejemi in tudi ne kralj in kraljica, ampak zblizanje Italije in Španije. Mussolini se trudi, da pridobi Italiji nov sijaj in ugled, zato se hoče udeležiti tudi v zunanji politiki. Njegov načrt je napraviti sredozemsko morje za nekako italijansko morje, kjer bi Italija govorila prvo besedo. Tega Francozi in Angleži ne vidijo posebno radi. Mussolini išče v ta namen prijateljev. Eden takih je Španija. Tudi ona ni prevelika prijateljica Francozov, ker jo ovirajo v Afriki. To je razlog, da se Španija in Italija zblizujeta. Potovanje španske kraljeve dvojice je le zunanji izraz tega zblizanja.

Vladna kriza v Nemčiji. Nemčija še vedno ječi pod gospodarskim polomom. Izgubljena poruska bitka in strahoviti padec marke je pripeljal Nemčijo skoro do revolucije. Le veliki disciplini nemškega naroda se je zahvaliti, da ni prišlo do še strašnejših posledic. — Žrtev sedanjih razmer je kancler Stressemann. Pri glasovanju v parlamentu je dobil nezaupnico in je moral odstopiti. Vrgli so ga socialni demokratje. Glavni vzrok je ta, da je proglasil izjemno stanje radi raznih bojev po mestih. Vsled tega stanja je dobila nemška državna bramba, kakor se sedaj imenuje nemška armada, spet močan vpliv. Proti temu so nastopili socialni demokratje. Stressemann je bil pač pripravljen ukiniti to stanje v nekaterih krajih, ne pa povsod. Zato so ga vrgli. Kdo bo novi kancler še ni gotovo. Največ se govori o dr. Albertu, ki je bil med vojno v Ameriki.

Nastop naše vlade proti Nemčiji. Dne 2. novembra je nemški poslanik v Belgradu sporočil naši vladi, da Nemčija ne more več plačevati odškodnine v blagu, kakor je bila dogovorjena v mirovni pogodbi. Naša vlada je sedaj odgovorila, da zahteva še naprej odškodnino. Če bi imel kdo o tem odločevati ni nemška vlada sama, ampak mednarodna komisija za te odškodnine.

Ruski bojkot nad Švico. Že zadnji smo poročali, da sta bila v Švici oproščena morilca odposlanca ruske vlade Vorovskega. Ruska sovjetska vlada je radi tega silno užaljena in je pretrgala vsako vez s Švico. Sklenili so tudi bojkotirati vsako švicarsko blago.

PIJANČEVANJE je največja nesreča našega naroda. Za delavca je pijančevanje POGUBA. Za krščansko delavsko organizacijo so pijanci SRAMOTA. Proč s pijanci iz naših vrst! Iztrebimo to svinjarijo, to strašno kugo do korenine.

sebi dolg, črn plašč s krznom — očitno obleka za praznike — in pod njim od vrha do konca zapet ruski suknič, kakršen je v starih časih bil del narodne noše. Okoli vratu je nosil malomarno zavezan rdeč robec. V roki je držal kapo z krzna. Dolga, že nekoliko osivela brada mu je padala na prsi, in pod gostimi, povešenimi obrvmi je plamenel žarek, velikodušen in oster pogled. Mlada žena, ki je imela kakih dvajset let, je bila čarobno lepa. Nosila je na sebi kratko krzno jasne barve, pokrito z dragoceno kožo, na glavi pa bel robec iz atlasa, ki ga je pod brado imela zvezanega z vozlom. Šla je povešenih oči, in miselna vzvišenost, ki je s posebno zgovornostjo govorila iz celega njenega bitja, je bila v nežnih konturah njenih čistih in pobožnih črt, kakor v nekem žalostnem preobraženju. Bilo je nekaj posebnega v tem nepričakovanem paru.

Na sredi je stavec obstal in se oziral na vse štiri strani, čeprav je bila cerkev že popolnoma prazna; isto je napravila tudi njegova spremljevalka. Tedaj jo on prime za roko in popelje k velikemu kipu Matere Božje, kateri je cerkev bila posvečena, in katere zlata obleka, okičena z biseri, in bogati okvir sta bleščala od mnogih sveč. Cerkvenik, ki je še tuptam kaj delal, pozdravi starca s spoštovanjem; toda ta odgovori na pozdrav kar kratko, pokimavši z glavo. Mlada žena se spusti na kolena pred sveto podobo in se s čelom dotakne tal. Stavec prime konec tančice, ki je visela na vznožju podobe in jo razprostre nad njeno glavo. Tedaj se začuti v cerkvi tiho ihtenje.

F. M. Dostojevskij:

Mlada žena.

Nova misel mu prežene duševni mir: pride mu nadomna na misel, da je vse življenje živel osamljen, da ni nikdar videl človeka, ki bi ga ljubil in da celo ni imel nikdar prilike, da bi koga ljubil. Nekateri od mimoidočih, s katerimi je pod tem ali onim izgovorom poizkušal napeljati pogovor, so ga gledali začudeno in pravzaprav zelo čudno. Zdelo se mu je, da ga smatrajo za bedaka ali v najboljšem slučaju za nekakšnega čudaka, kar je pravzaprav tudi bil. Občutil je, da so mu vsi pravzaprav že zmlada ostali nepoznani in da so se v njegovi družbi počutili zelo neprijetno, v glavnem zaradi njegovega miselnega in samovoljnega značaja. Vedel je, da globoka simpatija, za katero je vseeno bil sposoben, nikdar ni spremljala občutka duševne enakosti med njim in drugimi, pa naj bi bil to en sam edini, kateremu bi bila namenjena njegova simpatija; zato so se ga ogibali vsi. Toda to ga je mučilo že kot otroka, ko se je igral s sovrstniki. To se mu je zdaj dogajalo zopet in on je govoril sam sebi, da so se njega pravzaprav od nekaj neprestano ogibali vsi ljudje, in da njegova samota nikdar nikogar ni dirnila.

Zaglobljen v misli je šel vedno dalje, ne brigajoč se za pot, dokler končno ni opazil, da se nahaja v delu mesta, ki je jako oddaljen od središča. Použije nekaj malega v neki ceneni gostilni, kjer ni bilo ljudi, in krene zopet na pot. Zopet začne tavati, prehodi mnogo ulic in

Krščanski socialisti! Skrbno pripravljajte „Tiskovni teden“!

Francè Zužek.

Kapitalizem delavstva.

I. Strokovna organizacija ne more nuditi nobenih gmotnih uspehov.

Delavska strokovna organizacija je bojna armada zoper kapitalistični družabni red. Cilj njene vojne napovedi zoper le-tega je ustvaritev novega socialističnega družabnega reda, v katerem bo delo merilo za vrednost in nadvrednost človekovo in v katerem bodo koristi posameznikov podrejene občemu blagru.

Bojna armada mora biti pripravljena na vse močnejše morebitnosti: na napad in predor sovražnih vrst, na postojančne boje, na umih in na kompromisna premirja. Prvega pomena zanjo pa je vprašanje, kakšen material tvori njene bataljone.

V strokovne organizacije se je nateplo toliko čudnih prvin, da moramo vsi skupaj nujno sestiti pred ta veliki kup neočiščenega žita in začeti vejati. Prav bo to za delavstvo in človeško družbo.

Neka srednje močna skupina n. pr. je imela tekoni leta troje mezdnih gibanj. In to pri podjetju, kjer bi človek računal, da bi se dale z lepo besedo doseči za delavstvo povprečno dobre mezde. Dvoje mezdnih gibanj je prišlo do najvišje inštanice. Podjetje je vztrajalo na odklonilnem stališču, in delavstvo je moralo položiti orožje, ker je bila stavka povsem izključena. Ko je skupina dotičnega podjetja započela tretje mezno gibanje, je izjavil strokovni tajnik članstvu sredi boja, da je pot na končno inštanico odveč, ker je položaj tak, da je uspeh popolnoma izključen. Govoril je golo dejstvo. Nato se je skupina razšla, češ, da je škoda prispevkov za članarino, ko je jasno razvidno, da strokovna organizacija članstvu ne more priboriti izboljšanje gmotnega položaja. Ostal je zvezi zvest edino-le predsednik, ki je starejši mož, prevzet Krekovega duha.

Vredno je, da si stališče skupine ogledamo natančno. Ravnala je namreč skozinskoz nepravilno. In to iz sledečih razlogov:

1. Ako se v danem slučaju absolutno ne da priboriti v mezdnem gibanju uspeh, ni tega niti najmanj kriva strokovna organizacija, marveč **nepremagljive ovire razmer.** V takem slučaju je na mestu edino-le **strategičen umik**, s katerim je treba v boju računati **neprestano.**

2. Strokovna organizacija je res **bojna(!)** mezna organizacija. Nikdar pa ne smemo pozabiti, da velja njen **glavni boj strmoglavljenju kapitalističnega družabnega reda**, ki je prvi in zadnji vzrok vsega obstoječega družabnega reda, posebljen nered produkcije in konsuma. Če torej skupina ni mogla trenutno doseči gmotnih uspehov, bi bila morala že iz tega vzroka ostati skupaj in obdržati **napadalni duh v celoti.** Če je v kljub temu razpustila svoje čete, je dokazala, da je bila v svojem **jedru gnila**, in da niti oddaleč ni zaslužila imena našega očeta dr. Kreka. Poglejmo: Slovenski rudarji so bili v zadnji stavki **neusmiljeno tepeni.** So se li razšli? Ne! Stisnili so zobe in pesti in čakajo dne, ki pride. Oni dobro vedo, kaj **pravzaprav** hočejo!!!

3. Nobena naša strokovna zveza ni radi ene same skupine na svetu. Šele več skupin ene stroke tvori strokovno zvezo. Iz tega pa sledi, da je skupina skupini dolžna **neomajno** delavsko vzajemnost. S tem, da skupina pobere šila in kopita, škodi svojim soseskam in tovarišem. Skupina, ki vidi **samo sebe**, skupina, ki plačuje članarino svoji zvezi samo v **toliko**, v kolikor ji zveza nudi gotove ugodnosti, — **taka** skupina ni prav nobena **delavska**, kaj šele **strokovna** organizacija! Tako skupina je **zbor mezdnih špekulantov**, ki se v bistvu v ničemer ne razlikuje od svojih buržujskih delodajalcev. **Zavesten boj zoper kapitalistični družabni red in neomajna delavska vzajemnost sta glavna dva stebra delavske strokovne organizacije.**

4. Take skupine kot je tu naznačena, navadno oblažajo vsako paro, ki jo žrtvujejo na oltar svoje strokovne organizacije. Najraje bi videle, da bi strokovni tajniki

hodili njihovim članom vsako jutro čizme zavezovat. Niti oddaleč pa se ne zavedajo, da ne sme biti strokovna organizacija, **prav od nikoder** finančno odvisna. **Donosi članarine morajo biti tako redni in tako visoki, da krije centrala z njimi vse potrebne izdatke.** Tiskarski delavci plačujejo n. pr. — kolikor je moji malenkosti znano — **tedensko nad 160 K** članarine svoji strokovni organizaciji! Hodim med tovariše in čujem: Ja, če bi bili mi tako organizirani kot tiskarji: Že, že! Ali tudi odgovor na tvoje vprašanje ti bo zaprl sapo! In tu je: Seveda, če bi bili Vi tako pametni kot tiskarji!

Tovariši! Mislim, da je jasno: Prvi predpogoj je, da vsa kapitalistična nadvlada iz nas samih **izgine.** Tri babe v stotnji so pozajčile še ostale može. Eden najneustrajnejših fantov je zlodja ugnal. **Taki fantje bodimo mi!**

Organiziran delavec, ki s svojo članarino zaostaja, SEBE in SVOJO DECO prodaja. Neorganiziranemu pa članarino zapije KAPITALIST.

Strokovna zveza.

Vrhnik. Dne 25. nov. t. l. se je vršil pri nas popoldne ob treh v »Rokodelskem domu« sestanek skupine usnarjev, na katerem je govoril o potih in ciljih strokovne organizacije glavni tajnik JSZ France Zužek. V enournem govoru nam je v jasnih slikah in v odkritih besedah povedal vse, česar se more vsak delavec zavedati, ako hoče biti član organizirane armade, ki bije težek boj za zmago dela nad kapitalom. Tovariči so se razšli z zavestjo, da bo treba seči globlje v idejno ozadje delavskega vprašanja. Takih in podobnih sestankov nam na splošno manjka.

Vrhnik. V nedeljo 25. t. m. so imeli »neodvisni« v gostilni »Fischer« zaupni sestanek, da ustanove podružnico ali pa poverjenišvo »Nezavisne delavske stranke Jugoslavije«. (Dr. Lemeža komunistična skupina.) Udeležba je bila tako pičla, da sodrugom želimo več sreče.

Kočevje. V nedeljo, dne 2. dec. 1923 se vrši tu ob dveh popoldne občni zbor »Strokovne zveze rudarjev, skupina Kočevje« s sledečim redom: 1. Poročilo odbornikov. 2. protest zoper nameravano ukinitve ministrstva za socijalno politiko. 3. Delavski tisk. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. — Na občni zbor pride iz Ljubljane glavni tajnik JSZ Franc Zužek. Tovariši! Udeležite se občnega zbora polnoštevilno, ker se bomo na tem zboru odkrito pogovorili o rudarski stavki ter o ciljih in potih strokovne organizacije sedaj in v bližnji prihodnosti. — Odbor.

Občni zbor »Udruženja trafikantov« se je vršil v nedeljo, dne 25. t. m. v Ljubljani. Zastopane so bile tudi podružnice Ptuj in Maribor. Soglasen sklep občnega zbora je, da se dosedanje društvo »Udruženje trafikantov za Slovenijo« reorganizira v smislu »Strokovne zveze tobačnih trafikantov za Slovenijo«. V to svrhu se vrši v najkrajšem času ustanovni občni zbor. Dosedanji odbor se pooblašča, da izdela do ustanovnega občnega zbora vse potrebne načrte za izvedbo organizacije tudi po deželi.

Odbor JSZR v Velenju pozivljamo, da je že skrajni čas, da nam pošlje obračune, ter vse kar smo že opetovano zahtevali. Primorali ste nas, da vas javno opominjamo!

Trbovlje. Dne 9. dec. se vršijo volitve v II. rudarsko skupino. Delavci — rudarji, premislite katere može boste izvolili za vaše zastopnike! Ne volite strahopetcev in petoliznikov, — pa tudi ne kakih mladih ljudi — takih, kateri hočejo z glavno skozi zid, marveč **može poštene in pa trezne.** Strokovna zveza rudarjev vam bo pravočasno naznanila imena mož, kateri bodo brez strahu zastopali vaše koristi, ne da bi sprejemali od družbe kak »bakšiš«!

Trbovlje. Strokovna zveza rudarjev v Trbovljah priredi dne 2. dec. popoldne ob 4. uri v Društvenem domu takozvano »Barbara slavnost«, t. j. praznovanje

v čast sv. Barbari, zaščitnici rudarjev. Spored naznami-potom lepakov. Ob tej priliki vabimo vse krščansko misleče rudarje, da se slavnosti udeležijo. Načelstvo JSZR.

Iz Zagorja ob Savi. Opozorjamo na volitev zaupnikov, ki bode 8. t. m. Važnost zaupnikov ni mala in jo torej ne gre podcenjevati. V teh žalostnih, resnih časih mnogokrat odločen, možat nastop zaupnika marsikako krivico omili ali odpravi. Vsled tega je treba za zaupnike može, ki so pripravljeni odločno, ne hlapčevsko nastopati za koristi sotrpinov. Treba je žilavosti in dela, da se ohranijo delavstvu vsaj tiste malenkostne pridobitve, katere vsebuje zakon o zaščiti delavcev. Zatorej pri določevanju zaupnikov, pozor! Bolje nič, kot slab zaupnik! Volit vsi! Naši člani dobe pravočasno potrebna navodila.

Slike bede in pomanjkanja.

Beda na Nemškem je vsak dan večja. Slike, ki se odkrivajo pred nami, so strašne. Sočutje ni nikjer tako na mestu kakor tu. Med najrevnejšimi od bednih so naši **slovenski rudarji na Westfalskem.** Tu in tam beremo kakšno kratko notico o njih in naj jim pomagamo, o nikjer ne beremo, da se je zanje res kaj ukrenilo. Mnogo je med njimi invalidov, mnogo takih, ki so bili že perli brezposelni. Sedaj je pa brezposelnost še narastla. Poročila nam pravijo, da je število ljudi brez dela v zasedenem ozemlju narastlo že na dva milijona. Tretjina nemškega prebivalstva že trpi na posledicah nezaposlenosti. In sedaj pravijo, da bodo vsem odsedaj podpiranim odvzeli s 25. novembrom tudi zadnjo podporo. Kaj potem? Naša vlada se je nekaj pogajala, da bi prišli invalidi in nezaposleni nazaj domov, a vse gre prepočasi, beda in pomanjkanje sta pa od dne do dne hušja. In prišla je še zima, ravno letos tako hitro. Tu bi morale organizacije zastaviti vse svoje sile. »Zagreber Tagblatt« nasvetuje, da bi bilo dobro, če bi se vse družine, ki imajo v Nemčiji svoje ljudi in jih hočejo podpirati, združile v svrhu preskrbe z živili. Zelo dober nasvet, samo hitro bi se moral izvršiti.

Par slik. Takozvana »Heilsarmee« pomaga, kjer more. Kapitan Tebbe in tovariš obiščeta staro ženko, visoko gori pod streho stanuje. Potrkata, povabi ju, naj se vsedeta. Dva stola strgalnik, star budilnik in dva lonca. To je vse. Soba pa malo večja kakor telefonska celica. Tebbe ji reče, da bo dobila drva, mraz ji je. Kako ji gre? »O, hvala! Sedaj gre že boljše, odkar skrbite zame! Sedaj ne padem tolikokrat okoli, kvečjemu dvakrat na dan. Sem pač stara.« — Je pa le lačna. — Tudi jem težko; samo kašnate stvari; Ne morem grizti, sem imela umetne zobe, pa sem jih morala prodati. Ne joka nič več. Zakaj pa?

Blizu tam stanuje ženska, zavita v stare cape, sedi pa na slamnici. Odeje nobene, vse je prodala. Že več mesecev se živi od krompirja in soli in hodi brskati v kupe odpadkov pred mestno tržnico. Tam se srečata s starim veletrgovcem, ki mu je padec marke pobral tudi prav zadnji pfenig.

Do kotla juhe, ki jo razdeljuje »Heilsarmee«, se prerie star kovač. Nima dela, prosi za krožnik tople fižlove juhe. »Tako mi pa že dolgo ni dišalo«.

Tedaj prileti drug star mož. Boji se, da ne bi zamudil. Majhno posodico ima, tako za marmelado. »Vaš lonček je pa res majhen.« — »O, midva z ženo sva že zadovoljna, če dobiva par žlic tople juhe. Ne smeva imeti prevelikega lonca, drugi morajo tudi kaj dobiti«.

V časopisu beremo notico: »Lepe igrače imam, pa vse dam tistemu, ki mi da kaj jesti«. Otročiček je prosil mater, naj mu da jesti in mati mu je rekla, naj da igrače proč.

Adolf Kolping.

Ustanovitelj rokodelskih domov.

(8./XII. 1813.—4./XII 1865.)

Ta veliki delavec za dobro človeštva se je kot sin revnih delavskih staršev pred 110 leti rodil v malem mestecu Kerpenu pri Kölnu v Porenju. Največji vtis v njegovi mladosti je napravil nanj njegov ljudskošolski učitelj, ki je pripovedoval deci življenjepise velikih mož, njihovo borbo in vztrajnost in budil na ta način v učenjih željo, da jih posnemajo. Adolf Kolping je v poznejši dobi pripovedoval, da je v takih trenutkih naravnost napeto poslušal svojega učitelja.

Mladi Adolf je bil bistre glave in bi si bil raje služil kruh z glavo kakor pa z rokami. Toda radi siromaštva je moral opustiti misel na nadaljnje šolanje. Vstopil je kot vajenec v čevljarstvo delavnico. Kot pomočnik se je odločil, da prepotuje svojo domovino in da se s tem izpopolni v svoji obrti. Povsod, koder je hodil, je bil dobro sprejet zaradi svoje poštenosti in marljivosti. Imel pa je na potovanju več kot dovolj prilike, da vidi žalostne razmere, v katerih so se nahajali tedanji rokodelski vajenci in pomočniki. Videl je, da je njih edini zakon — strast, njih edini strah pa — policija. Kolpinga je to nemoralno življenje mladih fantov bolelo in večkrat je razmišljal, kako bi se dalo temu odpomoči. Spoznal je, da potrebuje izobrazbe, če hoče v tem oziru sploh kaj doseči.

Medtem je vstopil v delo k poštemu in precej premožnemu mojstru v Kölnu, kateri ni imel nikogar razen žene in hčerke-ednice. Adolf je mojstru in njegovi ženi zaradi njegove poštenosti tako ugajal, da sta se odločila, da si ga vzameta za zeta in naslednika. On pa se je med tem časom že odločil, da se posveti duhovskemu stanu in je takoj, kakor hitro je zvedel za njuno namero, odpovedal službo.

Vrnil se je domov in odkril svojo željo domačemu župniku. Toda ta mu je prav kratko odgovoril: »Čevljar, drži se čevljev!« Toda tudi to ni moglo ubiti v njem trdne volje. Nakupil si je potrebnih knjig in pričel svoj križev pot: podnevi je delal, ponoči pa študiral.

Čez nekaj mesecev se je Kolping znova podal k domačemu župniku, da mu pokaže, da je zmožen še kaj več napraviti razen čevljev. Ko ga je župnik izpraševal, je pokazal tolikšno znanje, da je župnik iznenaden vzkliknil: »prekrasno! Bodi duhovnik, ako le čutiš poklic!« Odslej ga je župnik stalno podpiral. Ko je položil potrebne izpite, je kot 24-letni mladenič vstopil v tretji gimnazijski razred. Kakor nekoč sv. Ignacij, tako se tudi Kolping pri svojih letih ni sramoval sedeti z nedoraslo deco v isti klopi.

Po treh in pol letih je Kolping o Veliki noči 1841 l. dovršil gimnazijo in vstopil nato v münchensko sementišče. Ko se je po dovršenem prvem letniku vrnil v Köln, je prejel nekega večera nepodpisano pismo ženskega rokopa s pozivom, da pride v določenem času na dogovorjeno mesto. Premislil je in odšel. Tam se mu

je nudil naslednji prizor: Pred posteljo nekega bolnega človeka je klečala mlada ženska. Prihitela mu nasproti in mu izročila polno možno denarja rekoč: »Prosim Vas, poskrbite za smrt in pokop tega človeka; pozneje pa se oglasite pri meni«. Dekle je poznal že izza mladih let. Poslušal in stori, kakor mu je bila naročila. Pozneje mu je dekle pripovedovala: »Tisti bolnik je bil nekoč bogoslovec. Upropastila ga je pijača. Jaz sem se strastno zaljubila v njega. Toda njegova grozna strast po pijanosti je tudi meni odtrgala. Čeprav mu jaz nisem bila ničesar kriva, me je vendar usoda po moji nesrečni ljubezni nekako zvezala s tem človekom. Sklenila sem zato, da poskrbim za srečno smrt; in da storim Bogu veselje, sem se odločila, da bom vzdrževala na lastne stroške enega bogoslovca za njegove študijske dobe. Vi ste mi tisti večer izkazali veliko uslugo in Vas prosim, bodite Vi tisti, kateremu bom pomagala.«

Kolping je poln hvaležnosti sprejel ponudbo občudajoč očetovsko skrb božje Previdnosti. Brez gmotnih skrbi je dovršil bogoslovske nauke. Med njegovimi profesorji sta bila znana Döllinger in Görres. Duhovni voditelj mu je bil znameniti vzgojitelj o Windišman. Ta je znal človeku prodreti v dušo. V Kolpingovi beležnici se nahajajo sledeče besede: »Nikdar nisem čutil silnejše želje, da posvetim vse svoje telesne in duševne sile delu za Boga, kakor ravno po duhovnem razgovoru z o. Windišmanom.«

13. apr. 1845 je bil Kolping posvečen v mašnika. Kot kaplan v mestu Elberfeldu je osnoval prvo »društvo

„Tiskovni teden“ je praznik dela za našo dobro bodočnost!

Železničarji! Med „Tiskovnim tednom“ dokažimo, da smo še močni in zavedni!

Prometna zveza.

Orožnik mora varovati ministra. Z veliko skrbjo je sledil orožnik v uniformi žel. ministru dr. Jankoviču, ko je dne 19. 11. obiskal žel. delavnico v Mariboru ter drž. upravo juž. žel. v Ljubljani. Gosp. dr. Jankovič ter njegovi tov. ministri se zavedajo nasilja, ki ga izvajajo nad uradništvom ter drugim uslužbenstvom. Zavedajo se, da je nevarnost, da lahko komu zavre v glavi, da se maščuje nad onim, ki je sokriv škandala, ki se je z novo službeno pragmatiko izvršil nad vsem železničarstvom in drugim drž. uslužbenstvom. Za slabo spričevalo, ki in ga dajejo sami sebi g. ministri s tem, da jih mora stražiti orožnik njim svetujemo, da naj se omejijo na dohodke železničarjev ter naj poskusijo ne s plačo najslabše plačanega železničarja ampak s plačo srednjega uradnika živeti ter stradati z njegovo družino ne 2—3 leta ampak samo en mesec in razmere železničarjev se bodo hitro zboljšale in orožnikov za spremstvo ministrov ne bo potreba.

Kdor drugim jamo koplje tudi sam vanjo pade. V Zagrebu živi kontrolor v pokoju, ki je 20 let služboval v železniški službi. Za 20-letno službovanje prejema 1 Dinar 40 para (reci: en dinar štirideset para) pokojnine na mesec. Ako bi ta gospod živel na Ogrskem, kjer je služboval, bi se mogoče še dalo živeti. Ker pa je prišten Jugoslovčan, mu Ogrska ne da državljanstva. Primoran je, da živi v Jugoslaviji, ki mu pa, ker je služboval na Ogrskem, draginski doklad tudi ne zvišuje. Primoran je, da kot drugi upokojenci naši uradniki, tudi on vrši službo ako noče, od hudega končati. Naj pomislijo naši zatiralci tole: Kot tem upokojenim uradnikom, tako se zna zgoditi še tudi njim, ki so radi svojih osebnih koristi uporabili vso silo in vso moč, da so vse železničarstvo, svoje stanovske tovariše, bacnili v tisto škandalozno stanje, ki kriči po maščevanju.

Na naslov državne uprave juž. žel. v Ljubljani. Da ne bode nepotrebnega razburjenja med železničarji, ter nepotrebnega čakanja po cele poldneve pri uplačevanju za premož, se prosa, da naslovljena žel. uprava svojim uslužbencem saj tam težkoče omili, kjer se to brez vsakih stroškov omiliti da. Ako je pri drž. železnici izpeljivo, da dobijo ter plačajo tamkajšnji železničarji premož kadar ga rabijo in hočejo, ter ceneje kot pod drž. upravo juž. železnice, smo prepričani, da se da tudi tu vplačevanje ter cenejša dobava premož dobiti tudi za južno železnico — razen če, nima kdo interesa na tem, da si kaj zaradi.

Kdo nam je kriv? S zahmelom in krohotom se rogajo železničarstvu oni, ki so s pomočjo takozvanih državotvornih organizacij dosegli to, da strada in bode še stradalo železničarstvo in njih družine. Zadovoljno smejejo se nam lahko tudi oni, ki vso našo revščino in nezadovoljnost izrabljajo v svoje politične namene in tudi v osebne koristi. Oboji so lahko zadovoljni. Kako pa železničarstvo gladije in kako se njemu godi, to ve samo ono. Obznana ali zakon o zaščiti države (v resnici zakon o zaščiti krvosesov), ki se je uveljavil, bode pa prišel v vsakem slučaju vladi prav, in to je za gotove gospode zadosti. Železničarstvo se bode suženjstva otrešlo le takrat, kadar bode samo dosti močno. Kedar pa bo to? V prvi vrsti takrat, kadar bode pometlo z onimi organizacijami, o katerih se je žel. minister izjavil, da edino njim more zaupati. Drugi pogoj je, da se bode železničarstvo zavedalo, da je organizacija brez zadostnega števila organiziranega članstva ter brez zadostnih denarnih sredstev za vsak uspešen stanovski boj nezmožna; kadar se bode vse neorganizirano železničarstvo zavedalo, da le redno plačujoči član organizacije dela za svojo in skupno korist in kadar bodo vsem voditeljem železničarskih organizacij pravice članov prva, in vse drugo postranska stvar. O železničarskih neuspehih kritikovati ter vsak od svoje strani nič žrtvovati, je toliko, kot podpirati one, ki nas stradajo.

rokodelskih pomočnikov« z namenom, da bi se o njem rokodelski pomočniki vzgajali na kršč. načelih k poštenemu življenju in pa, da bi se izpopolnjevali v svoji stroki. Kolping je spisal tudi knjigo, v kateri je jasno označil namene in koristi društva. Na čelu pisu je postavil besede: »Delavna ljubezen ozdravlja vse rane, same besede pa le množe bolečine«. Iz srca plemenito čutečega srca za blagor mladih rokodelcev so izvirale te besede, pa so tudi segale v srce. Kolping je začel zbirati darove za svoje rokodelce. Mnogo rok se je od zvalo njegovih prošnji. Kmalu za Alberfeldskim se je ustanovilo tudi v Kölnu društvo rokodelskih pomočnikov. Ko je bil Kolping na lastno prošnjo prestavljen v Köln, je tu s polno vneto začel delati za razširjanje društva. S pomočjo blagih prijateljev se mu je posrečilo, da je kupil za društvo hišo, v kateri je poučeval, govoril in zbiral mlade rokodelce. Število članstva je vedno bolj rastlo. Zato je kasneje na vrtu prve hiše sezidal drugo poslopje, katerega je namenil popotnim rokodelcem, ki so bili tri dni v društvu dobivali zastonj stanovanje, včasih pa tudi hrano.

V štirih letih Kolpingovega apostolskega delovanja, so se že razširila slična društva po vsej Nemčiji in Avstriji. Bilo jih je že nad 300. Svoje načrte je Kolping razlagal i pred velikaši i pred vladarji, zlasti pa jih je razširjal s svojim listom »Rheinische Volksblätter«, kateremu je bil urednik do svoje smrti.

V Celovcu, v Mariboru in v Gradcu so ustanovili kat. društvo rokodelskih pomočnikov l. 1855. Istega leta

Železničarji!

Vse skupine JSZ, D. Z. in Prometne zveze so prejele navodila kako razviti agitacijo za »Pravico« v letošnjem »Tiskovnem tednu«. Pozivamo vse, da navodila točno izpolnjujejo. Ker bo pa za železničarje morda težko izvrševati agitacijo samo v okviru tistih navodil, naj tovariši izpolnijo svojo dolžnost tudi sicer in naj pridobivajo novih naročnikov kjerkoli morejo. Dober list nas bo zopet zdramil k zavednosti in skupnosti.

Prometna zveza.

Članom prometne zveze.

Člane prometne zveze opozarjam in vljudo prosim, da poravnajo svoje mesečne prispevke do konca tega leta. To pa zaradi tega, da bodem mogel napraviti letni zaključek. Sicer bi se lahko pripetilo članom, ki nimajo plačane članarine do konca tega leta, da se jih izključi in s tem izgubijo vse svoje pravice do organizacije. — Blagajnik centrale Prometne zveze Trunkelj F.

Tovarišem železničarjem!

V »Uradnem listu« od 24. nov. 1923, št. 107, je izšel zakon o državnem prometnem osebju, ki je bil razglašen v Službenih novinah kraljevine SHS, št. 251, izdanih 1. novembra 1923.

Ta zakon, v dnevni govorici nazvan »železničarska službena pragmatika«, bo v kratkem izšel kot posebna točna izdaja v zalogi Tiskovne zadruge v Ljubljani, Prešernova ulica.

V glavnem železničarji že veste, da je zakon za današnje čase v celoti silno reakcionaren in slab za prometno osebje. Gotovo pa so v zakonu tudi nekateri členi, ki nudijo železničarjem izvestne udobnosti take, ki jih nobeden nikdar ne bo dosegel, ako zakona sam ne bo poznal in ako se sam ne bo znal potegniti za svoje pravice. Končno je za strokovno organizacijo vseeno, ali je zakon za kako stroko dober ali slab. Strokovna organizacija je bojna organizacija in mora prav tako poznati dobre kakor slabe strani strokovnih položajev, da more na podlagi tega voditi dobro preračunjeno akcijo. Za železničarje velja danes samo eno: kdorkoli je še vsaj količjak sposoben, naj si zakon, ko bo izšel v Tiskovni zadruzi, naroči in naj ga preštudira od prvega do zadnjega člena tako, da ga bo imel v mezincu ne samo tam, kjer je zakon zanj slab, marveč tam, kjer je zakon zanj tudi dober. Navadno je pri nas tako, da se ljudje za stvari, ki se prav posebno njih samih tičejo, najmanj brigajo. Železničarji so bili od nekdaj priznani najinteligentnejši delavci, zato bodo ta zakon tudi naročili in ga preštudirali vsled tega, ker bo prej ali slej prišel ugoden trenutek, ko bo državno prometno osebje nastopilo enotno fronto v boju zoper reakcionarne določbe v pravkar uzakonjeni železničarski službeni pragmatiki. In za tedaj, ko bo tisti hip prišel, je silne važnosti, da vsak organiziran član železničarski zakon natančno pozna.

Delavska zveza.

Stranice pri Konjicah. Pod agitacijskim vodstvom tov. Uranjeka iz Griž pri Celju, se je dne 4. novembra t. l. ustanovila pri nas krajevna »Delavska zveza za Slovenijo«, ki šteje 34 članov. Izvolil se je petčlanski odbor, s tovarišem Hribernik Ferdinandom na čelu, ki si je stavil za prvo in glavno nalogo, organizirati v vrstah »Delavske zveze« vse tukajšnje delavstvo, kajzarje, bajtarje, male obrtnike in posle. Zlasti bo zveza gledala na to, da bo vsak njen član naročen na glasilo »Pravica«. — Na pritisk tov. Uranjeka je revirni rudarski urad izplačal ženam nekaterih tukajšnjih rudarjev porodnino (§ 45. zak. o zav. delavcev), nekaterim penzionistom pa so se povišale draginjske doklade. Socialnim demokratom in dr. Žerjavovi samostojni delavski uniji je pri nas od-

29. apr. je v Ljubljani prav tako društvo poklical v življenje pokojni prof. Leon Vončina. Leto pozneje, v nedeljo 4. maja se je v nunski cerkvi izvršil blagoslov zastave mladega društva. K tej slovesnosti je prišel tudi Kolping. Društveni predsednik ga je predstavil in pozdravil kot »očeta« rokodelskih pomočnikov. On sam pa je v odgovoru povdarjal, da so vsi člani njegovih društev ena velika družina, tako, da rokodelci, ko pride v večje mesto, ondi ni tujec, ampak pride v društvo med svoje brate, ki so enega duha in enega srca ž njim.

Naravno je, da to ogromno delo ni bilo brez žrtev in trpljenja. S prenapornim delom si je Kolping nakopal srčno napako, iz katere se je polagoma izcimila vodenica, ki ga je 4. dec. 1965 premagala. Pokopan je v Kölnski minoritski cerkvi. Preprost nagrobni kamen nosi sledeči napis v nemščini:

Tu počiva Adolf Kolping,
za miloščino molitve prosi.

Pred cerkvijo so mu pozneje postavili krasen spomenik, a mnogo lepšega si je postavil v srcih zapuščenih mladine.

Kadar odpade listje s hrasta, se IGRA ž njim VETER po polju; z neorganiziranim delavstvom se pa KAPITALIZEM.

zvonilo. Strokovno se bo celokupno delavstvo organiziralo v »Jugoslovanski strokovni zvezi«, politično pa v »Delavski zvezi za Slovenijo«. »Pravica«, pa — če Bog da in sreča junaška! — bo prodrila v vsako hišo delavca.

Odbor krajevne D. Z.

Iz tajništva D. Z. za Slovenijo. Nekateri tovariši bi radi videli, da bi se z ozirom na nekatera važna in pereča vprašanja v kratkem vršil občni zbor »Delavske zveze za Slovenijo«. Sporočamo jim, da na to zaenkrat ni misliti iz sledečih razlogov: Zadnji občni zbor se je vršil dne 10. maja t. l. Pred letom se drugi ne bo, ker je tudi škoda prevelikih režijskih stroškov. Do prihodnjega občnega zbora morajo po vseh sodnih ali političnih okrajnih stati »Okrajne delavske zveze za Slovenijo«. Do sedaj jih imamo devet. In sicer: Vič, D. M. v Polju, Preska, Tržič, Jesenice, Mežica, Sv. Miklavž bl. Ormoža in Ljutomer. V kratkem se osnujeta O. D. Z. Vrtnika in Maribor. Plenarna seja JSZ je dne 4. nov. 1923 sklenila soglasno, da leta 1924 slovesno proslavi 30-letnico obstoja kršč. soc. delavskih organizacij. Kakor kaže, se bosta ob tej proslavi izvršila tudi občna zbora »Jugoslovanske strokovne zveze« in »Delavske zveze za Slovenijo«. Dolžnost nas vseh, vseh naših organizacij, zaupnikov in prijateljev je, da razširimo do tistega časa delavsko armado, da jo skrajno discipliniramo in enotno usmerimo. Vsak član naše organizacije — bodisi politične, bodisi strokovne — pa mora biti naročen na svoje delavsko glasilo »Pravica«. Dr. Krek je pred 30. leti našo organizacijo ustanovil. Ta jubilej bomo leta 1924 proslavili najlepše na ta način, da bo ogromna večina slovenskega delovnega ljudstva organizirana v krščansko-socialističnem taboru in da bo vsak član naše organizacije naročnik »Pravice« ter apostol krščanskega socializma med slovenskim delovnim ljudstvom.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna zaloga Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Tedenske novice.

Trbovlje. Kakor čujemo, bodo te dni odpovedana rudniška stanovanja vsem onim rudarjem, kateri so bili za časa zadnje stavke odpuščeni od Trboveljske družbe. — Gospodje kapitalisti seveda ne občutijo niti mraza niti gladu.

S trebuhom za kruhom v Francijo, Belgijo itd. pojde te dni večina odslovljenih rudarjev iz Trbovelj. Upamo, da jim bode tujina bolj naklonjena kot pa je bila domovina!

Miklavžev večer v Celju, priredi Jugoslovanska strokovna zveza v nedeljo, dne 2. dec. t. l. ob 4. uri pop. v dvorani hotel Beli vol za otroke v spremstvu starišev, v sredo, dne 5. dec. ob pol 8. uri zvečer pa za starejše z družabnim večerom pri pogrnjenih mizah. Igra godba na lok. Darila za prvi večer naj se dostavijo v tajništvo pri Belem volu vsaj do sobote opoldne t. j. 1. dec. Darila za drugi večer pa do torka opoldne t. j. 4. dec. Na zavitke napišite natančno ime. Tajništvu JSZ naj se tudi pravočasno javijo imena revnih otrok. Po dosedanjih pripravah in zanimanju obeta biti prireditve vsakokrat jako zanimiva in lepa. Vabljeni vsi člani in prijatelji naših društev.

Trbovlje. Zadužil bi se bil kmalu v svojem stanovanju pri Dukiču nastavljeni paznik Gross rodod Madžar. Predno je šel spat, je naložil v peč premož, — ker pa je peč slabo napravljena, so se ponoči v sobi nabrali plini, in zjutraj so morali ulomiti s silo. Našli so ga v nezavesti, ter ga takoj oddali v tukajšnjo bolnico. Upanje je, da okreva.

Miklova Zala« na Ljudskem odru v Ljubljani. Krekova mladina uprizori dne 2. dec. 1923 ob 4. uri pop. v Ljudskem domu v Ljubljani narodno igro v osmih slikah izza turških časov »Miklovo Zala«. Ta predstava je namenjena posebno za okolico. Okoličani, ki jo žele obiskati, naj naroče vstopnice, ki so v predprodaji od četrtka naprej, v Jugoslovanski Strokovni Zvezi, Stari trg št. 2/I., Ljubljana. Ne zamudite te krasne narodne igre, ki je bila v Ljubljani že trikrat igrana in popolnoma razprodana.

Soproga g. ravnatelja Skubeca je pretečeni teden zgubila več milijonov vredno zavrtnico iz draguljev. Trboveljski rudarji se vprašujejo, je li bil ta »prezent« dar gospej soprogi, ki ga je g. ravnatelj »zaslužil« s tem, da je strl zadnjo rudarsko stavko?

Miklavžev večer Šentpeterskega Orla v Ljubljani, se vrši v sredo, dne 5. decembra ob 7. uri zvečer v veliki dvorani Uniona. Nastop Miklavža z njegovim mnogobrojnim spremstvom obeta biti sijajen. Vabimo cenjeno občinstvo, posebno starše, da posetijo s svojo deco to prireditev, ki jim bo napravila obilo veselja in zadovoljnosti.

Batine zasluži »Socialist«, ker je centralist. Vse slovensko delavstvo je obsodilo centralizem in zahteva samostojnost našega naroda, le »Socialist« še — seveda v rokovnicah — piše v centralističnem smislu.

Batine zasluži »Socialist«, ker laže. Trdi, da SLS ni proti militarizmu in kapitalizmu. Ali »Socialist« nič ne ve o zadnjih parlamentarnih bojih — nič ne ve o predlogih Jugosl. kluba o narodni milici? O da, on ve, da so poslanci Jug. kluba najostreje nastopali proti militarizmu. »Socialist« to ve, pa nalašč laže.

Batine zasluži »Socialist«, ker je neumen. Trdi, da avtonomistični program zavaja delavstvo, da ne vidi

Kolikor naših železničarjev, toliko naročnikov „PRAVICE“! To moramo doseči!

pravega svojega sovražnika. Vsak slovenski delavec predobro ve, kje ga čevlji žuli. Zato ni treba »Socialistov« modrosti. Vsak naš delavec ve, da bi se njemu in vsem Slovincem bolje godilo, če bi sami gospodarili s svojim narodnim premoženjem. Delavec tudi ve, da bo v avtonomistično urejeni državi imel tudi moč, da bo kapitalizmu in militarizmu perotj postrigel, v Veliki Srbiji pa te pošasti ne bo nikdar konec.

Bernot se bo vpisal v zadrudni register kot zadruga z omejeno zavezo. Tako napoveduje v zadnjem »Napreju«.

Alkoholizem je najhujša bolezen našega naroda. Žal je je tudi med delavstvom veliko. Delavci, čuvajte se alkohola! Amerikanci so ga prepovedali, ker so ugotovili, da vsled alkoholizma umrje tam dnevno 2000 ljudi. Če bi kdo pri nas ugotovil tozadevne posledice alkoholizma, bi dobil še strašnejše številke! Delavci! Čuvajmo zdravje! Proč z alkoholom!

Hrvatska Pučka stranka se je zopet začela žilavo razvijati. Kjerkoli so kake volitve, izide iz boja krepko ojačena. Njen voditelj dr. Šimrak je neprestano na agitaciji. Dobro znamenje je to in velika opora SLS v njenem trdnem boju.

Vestfalski slovenski rudarji kličejo na pomoč. Brez dela so že nad mesec dni. Nikakega zasluzka nimajo, pomaga jim nihče. Zato se obračajo na nas Slovence, naj jim prihitijo na pomoč. Slovenska dobrodelna in narodnoobrambna društva so sklenila podvzeti podporno akcijo. V vsaki drugi državi bi seveda v takem slučaju vlada narodne države izdatno pomagala. Toda naš Belgrad ne čuti napram Slovincem nobene dolžnosti. Delavci, dasi smo revni, kar moremo pomagajmo še bednejšim tovarišem, ki niti suhega kruha nimajo.

Bunjevsko šokačka stranka posestrina SLS je imela 25. t. m. svoj kongres. Stranka je odobrila politiko Jugoslovanskega kluba. Na zboru sta govorila tudi naša poslanca dr. Kulovec in dr. Hohnjec.

Ljubljansko delavstvo opozarjamo na ljudsko visoko šolo v Ljubljani, ki silno lepo napreduje. Predavanja socialno politične gospodarske in vzgojne vsebine, ki so na dnevnem redu, bi moralo slišati vse naše delavstvo. Vsakokratno predavanje je objavljeno v vseh ljubljanskih dnevnikih. Prihodnje predavanje je: »O zaščiti zanemarijene dece«.

Rokodelski pomočniki in vajenci morajo v delavske vrste. Zato jim bo »Pravica« prinašala novice iz njihovih vrst in sestavke za njihova srca. Upamo, da jo bodo pomočniki in vajenci radi brali in naročali.

Zadrudni tečaj bo v ponedeljek 3. decembra na Jesenicah. Tečaj bo trajal en dan. Na dnevnem redu je 5 predavanj socialno politične vsebine. Opozarjamo na ta tečaj vse tovariše iz okolice, da pridejo in se ga marljivo udeležujejo. Dne 4. decembra bo enak tečaj v Radovljici.

Dopisi.

Zakon o zaščiti delavstva! Skupno delavstvo K. I. D. je v večkratnih spomenicah zahtevalo zidavo delavskih stanovanj, da bi se s tem delavstvu priborilo vsaj potrebnih stanovanj ter stem nekoliko izboljšala stanovanjska mizerija. O tem naši gospodje nočejo slišati. Da je na Jesenicah res veliko pomanjkanje stanovanj, imamo dovolj dokazov. Mnogokje morata prebivati po 2 družini skupaj. Radovedni smo, zakaj se glede te stvari nihče ne zgane. Imamo drž. zakone, ki jasno govore, da je delodajalec dolžan graditi stanovanja za svoje delavce. Mi delavci ne razumemo kako da zaposluje delavce K. I. D., zlasti še tuje, gleda pa ne, ali ima novosprejeti stanovanje ali ne. V delo je sprejet, ker stanovanja nima, se potika cele dni po tovarni in si ubija zdravje. Primorani smo obvestiti javnost o teh žalostnih razmerah ter apeliramo na merodajna mesta, da prisilijo delodajalce, da tudi oni upoštevajo drž. zakone.

Trbovlje. Zadnje dni so občinski uradi v rudarskih revirjih razglasili odloke okrajnih davčnih oblasti, kateri pravijo, da bodo morali rudarji v teku meseca poplačati zaostale obroke na osebni dohodnini, — sicer se jim bodo zaplenilo njihovo premoženje. Mi bi k temu pripomnili, da bi izvrševalci tega odloka imeli lahek posel, — ker rudarji danes nimajo skoro ničesar več, kar bi se jim moglo rubiti. Vsled zadnje stavke je velika večina rudarjev svoje pohištvo, obleko in drugo ali že poprodala, ali pa zastavila, tako bodo naše davčne oblasti primorane v Belgrad javiti, da »Slovenac nema više para«! — vsaj rudar ne. Obenem bi davčnim oblastim mi dali

tale blagohoten nasvet: Za časa stavke je vlada zvesto stala na strani Trboveljske družbe, ter na vse načine skušala streti stavko, — sedaj naj pa Trboveljska družba v znak prijateljstva in hvaležnosti do vlade, iz svojega plača zaostali dohodninski davek svojega delavstva, ter naj vsled tega davčne oblasti napravijo pri Trboveljski družbi tozadevne korake, — mogoče da se gospodje delničarji usmilijo Belgrada.

Kaj dela »cume«? Pravijo, da ogleduje »fajarcaj«, katerega sta dva ključavničarja izdelovala celi teden. Je pa tudi »ekstra« patent ta cumeov »fajarcaj«!

Jesenice. Dne 22. t. m. smo imeli v K. D. d. »Prosvetni večer« s temle sporedom: Sv. Cecilija, mešani zbor K. D. d. pod vodstvom g. Savinska. Sv. Cecilija, alegorija; Venček narodnih, mešani zbor; Ilirija oživljena, deklamacija; Napoleon, predavanje s 50. sklop. slikami; Kmet in fotograf, burka. — Večer je nudil mnogo iskrenega veselja. Bog živi delavsko prosveto!

Cumo. Potniki iz Rusije nam poročajo, da baje naš »cume« odpira s ponarejenimi ključi zaboje in omare delavcev, in sicer zato, da izvoha, ako kdo izmed delavcev kako malenkost zase dela. Mi smo mnenja, da je tako početje zelo nesramno — ker ako sumi, da kdo kaj »fuša«, naj ob navzočnosti istega odpira omaro za orodje, ne pa tako po »ravbarsko«!

Za delavsko mladino.

Šahovska igra — socialnega izvora.

Dandanes je posatl šah ena izmed najbolj priljubljenih družinskih iger. Ako nimaš primerne knjige, da se odpočiješ od dela in da ne greš morebiti celo v gostilno, šah ti bo v zabavo in vsa družina lahko gleda in sodeluje. Zlasti pa naj bo šah po naših društvihi in čitalnicah! O početku te igre je znana sledeča pripovedka: V davnih časih je vladal v Indiji kralj, po imenu Šahram ali pa Bahhib, kakor trde nekateri. Da bi kralja poboljšal, zakaj ta je bil silno nadut in krut, ki je izmsilil bramince Sesa igro: šah. Ta igra naj bi pokazala kralju, da potrebuje vladar vedno podpore svojega ljudstva in da se brez njega ne more ne braniti in ne dostojanstveno živeti. Pokazala naj bi mu, da more tudi malenkosten kmetič povzročiti velepomembne spremembe; kako se more ta povzpeti do časti vojskovodje in često rešiti kralja samega.

Kralj Šahram je igro rad igral ter je mirno poslušal nauke, ter si jih vtisnil v srce. Bistroumnu izumitelju igre pa je dovolil, da si sam izbere plačilo. Ta pa si je izprosil toliko žitnih zrn, kolikor bi jih bilo vseh skupaj, če bi dal na prvo polje šahovnice 1 zrno, na drugo 2 zrna, na tretje 4 zrna, na četrto 8 in tako dalje, na vsako polje 2-krat toliko kot na prejšnje. Začuden je dovolil kralj na videz tako malenkostno prošnjo. Kmalu pa se je pokazalo, da žito vse Indije in žito celega sveta ne zadostuje, da bi se moglo ugoditi izumiteljevi želji. Zakaj izračunali so, da je zato potrebnih 18.446.744.073.709.551.615 žitnih zrn; če vzamemo, da da 12.000 žitnih zrn 1 liter, meri vse žito 15.372.286.728.091 hektolitrov. Če bi bila vsa zemeljska površina, všteto je tudi morje, rodovitno žitno polje, tedaj bi moral obroditi 1 hektar 300 hektolitrov žita, če bi hoteli pridelati vse žito v enem letu. Za prevoz te ogromne množine, bi potrebovali 12.000.000.000 železniških vozov (če vzamemo, da se naloži na vsakega 9000 kg žita ali pa 120 hektolitrov). Če bi postavili vozove drugega za drugim, bi bila ta vrsta 23.000-krat tako dolga, kot je zemeljski ekvator, ali pa 5-krat tako dolga, kot je razdalja med solncem in našo zemljo. — Janko Hafner.

Kritiki.

Eden največjih slikarjev in ustanovitelj novoklasične slikarske šole na Francoskem je Jacques Louis David (1748—1825). Med bolj znanimi slikami omenimo: Belizar, Sabinke, Leonidas, kronanje Napoleonovo, umirajoči Marat, kemik Lavoisier in njegova žena, madame Récamier, hčere Josipa Bonaparte, madame Morel de Tanguy ni njeni hčerki. Znani so njegovi prizori iz bitk.

Švicar Aleksander Calame (1810—1864) je pa najrajši slikal naravo: Montblanc, nevilhta na Handecku itd. David je bil naslikal veliko zgodovinsko sliko, jo je dal razsatviti in se je pomešal med množico, ki je sliko občudovala. Samo nekemu kočijažu ni bila všeč, prezirljivo se je obrnil proč.

David je stopil k njemu in ga je vprašal: »Podoba Vam torej ne ugaja«?

»Ne, resnično ne!«, je odvrnil kočijaž. »Vsi jo vendar občudujejo! Kaj se Vam pa ne dopade?«

»Vidite, poglejte in videli boste, da je ta bedasti slikar naslikal konju pene okoli ožbca in konj sploh nima uzde. Odkod naj pa pene pridejo?«

David je molčal, a takoj po končan razstavi se je požuril, da so obrekovane pene izginile. —

Nekaj podobnega se je pripetilo tudi Calamu. Razstavil je bil eno svojih pokrajinskih slik v oknu neke ženevske trgovine umetnin in se je prisrčno zabaval, poslušajoč različno sodbo občinstva. Večinoma so sliko občudovali in hvalili, samo neki mlad Savojar je zrajeval z glavo in rekel sosedu, Calamu namreč: »Slikar bi bil pač bolje napravil, če bi bil pogledal malo v naravo, preden je začel slikati. To naj bo pomladanska pokrajina, kajti sneg leži še v dolini. Sedaj pa poglejte, kako dvigajo jelke svoje veje! Kakor poleti. Pomlad je to čisto drugače, veje visijo, ker si še niso opomogle od snežnega pritiska«.

Mladi Savojar kar ni mogel razumeti, zakaj mu je poleg njega stoječi gospod tako krepko stisnil roko in mu vsilil celo bankovec za deset frankov. Calame je svojo sliko dal takoj odstraniti in jo je tako temeljito predelal, da bi tudi mladi Savojar ne bil mogel nič več kritizirati.

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica« se dobi v prodaj v trafikl Šterkovič, Dunajska cesta.

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani r. z. z. o. z.

ki se je preselila iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v lastno novo palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela »Union«.

Hranilne vloge se obrestujejo po

6 0/0

brez odbitka rentnega in invalidskega davka, v tekočem računu

5 1/2 0/0

vezane za dobo pol leta

6 1/2 0/0

in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica relativno večino delnic stavbne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova pataca ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu- in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštnih položnicah.

GAZELA-milo se peni, kakor najboljšo tonelno milo;
GAZELA-milo je visokoprocentno in je zato štedljivo v porabi;
GAZELA-milo je popolnoma nevtralnno, torej ne škoduje perilu;
GAZELA-milo je v ceni brez konkurence.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo, v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. — Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad K 130.000.000

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

priporoča svojim ljubljanskim članom:

Nečlanom se ne daje. Kdor želi postati član, naj se prijavi v poslovalnici, ali pa v pisarni Kongresni trg 2. Člani dobe koncem leta 3 % popust, — dobiček, ki ga napravi zadruga je pa last zadruga in v korist vsem članom. Na upanje se ne daje.

Člani iz dežele naj posetijo naše poslovalnice, kadar pridejo v Ljubljano.

1. **Svojo kuhinjo** na Kongresnem trgu št. 2, kjer dobi vsak član solidno postrežbo, Kosilo: Juha, meso, 2 prikuhi 9 Din., — večerja Din. 6:50.
2. **Svojo točilnico** ravnotam. Nikogar se ne sili k pijači, članom se pa postreza s ceno in dobro kapljico.
3. **Svojo manufakturno zalogo** v bivših prostorih Kleinmayer Bambergove trgovine na Kongresnem trgu. Člani naj se prepričajo, da so tu najceneje postreženi z dobrim in trpežnim blagom.
4. **Poslovalnice:** Dunajska cesta 36 — Zaloška cesta 15 — Celovška cesta 1 in Vič-Glince, kjer dobe vse v gospodinjstvu potrebno blago.